

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин Мамлекеттик тил жана маданият институтунун өнүгүшүнүн 2016-2020-жылдары үчүн стратегиялык планы

1. И.Арабаев ат. Кыргыз мамлекеттик университетинин миссиясы жана келечекке болгон көз карашы.

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин **миссиясы** - атаандаштыкка жарамдуу социалдык жана кесиптик жактан компетенттүү (бардыгын толук билип, маселени чечүүгө жөндөмдүү адам) адис-педагогдорду даярдоо болуп эсептелет. Ушуну менен бирге университеттин негизги приоритети (артыкчылыгы) практикага багыт алуу менен жана инновациялык педагогикалык билимдин ылайыктуу айкалышынын негизинде чыгармачылык менен ой жүгүртө алган жеке адамды даярдоо болуп саналат. Инновациялык мамиле кыла билүүнү жана маалыматтык технологияларды (жолдору жана каражаттары жөнүндөгү илимди) иш жүзүндө колдонуу.

Университеттеги салттуулукту сактоо менен келечектеги педагогдордун чыгармачылык мүмкүнчүлүктөрүнүн (потенциалын) келечек планын (перспективасын) жана аларды даярдоодогу илимий-методикалык инновациялардын өнүгүшүн аныктаган, өлкөнүн педагогикалык университетинин жетекчилик ролун аткарат.

ЖОЖдун келечекке болгон көз карашы. Өнүгүүнүн стратегиялык планын жүзөөгө ашыруу менен И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети өлкө ичинде, ошондой эле өлкөдөн сырткары конкуренцияга туруштук бере алган бүтүрүүчүлөрдү даярдап чыгаруунун жогорку деңгээлин камсыз кылган өзгөчө ишкер бедели менен эл аралык таанылууга жетишкен ЖОЖ катары өзүн көрсөтө алат. Институттун республикалык деңгээлде орду чоң. Педагогикалык билим берүү бир жагы, ал эми илим жаатында иштей турган адистерди кошо даярдап, тыштан келген диссертацияларды окуп, талкуудан өткөрүп, жетектөөчү мекеменин милдетин аткарып, илим жолундагыларга көмөкчүлүк кылып келатканы – экинчи жагы.

2. Азыркы абалына анализ.

Мамлекеттик тил жана маданият институту Республиканын билим берүүчү, илимий жана маданий борбору болуп эсептелет. Магистранттардын саны 44.

Институтта педагогикалык адистерди даярдоо магистратуранын программасынын негизинде иш жүзүнө ашырылат. Бардык багыттар боюнча окуу процесси окутуунун кредиттик технологиясынын негизинде жүргүзүлөт.

Институттун эл аралык байланышы илимий-техникалык жана маданий кызматташтык жөнүндөгү өлкөлөр аралык келишимдердин негизинде ишке ашырылат.

Институт Кыргызстандагы университеттердин, университеттердин Улуу Хартиясы, Европалык Ассоциациясынын EDNET жогорку билим берүү мекемесинин мүчөсү. Студенттердин мобилдүүлүгү боюнча бир катар студенттер Кыргыз Республикасынын, Казакстандын Түркстан шаарында жайгашкан Кул Кожо Ахмед Ясави атындагы казак-түрк университети (адабияттаануу багытында), Алматы шаарындагы Аль-Фараби университети (журналистика багытында), Турциянын, Корянын, Япониянын, Германиянын, Россиянын жана башка өлкөлөрдүн университеттеринде билим алышат.

Институттун бирден-бир көйгөйү, жакшы жана эң жакшы деген баалар менен окууну ийгиликтүү аяктаган, окуу жайдын магистранттары мектептерде калып педагогикалык кызматта иштөөгө макул болушпайт. Бул мектептеги эмгек акынын өлчөмү, ылайыктуу өндүрүштүн тармактарындагы эмгек акынын өлчөмүнөн төмөн болгондугуна байланыштуу, педагогикалык иш кадыр-баркка ээ эмес экендиги менен түшүндүрүлөт. Ошондуктан аткарыла турган милдеттердин бири жетектөөчү борбордук жогорку окуу жайларынын магистратура жана докторантурасын бүтүрүүчүлөрүн ишке тартуу, ошондой эле алдыңкы чет өлкөлүк ЖОЖдордо өздөрүнүн илимий-педагогикалык адистеринин квалификациясын жогорулатуу болуп эсептелет.

Институтта бирдей маалыматтык тармак түзүлгөн, маалыматтык технологиялар окуу процессине киргизилген, окуу процессинин китепкана-окуу залы менен жабдылышы заманбап талаптарга жооп берет.

Университеттин китепканасы китепкана фондун түзүүнүн талаптарына жооп берет, жана ал университеттин институттарынын магистранттарынын контингентинин санынын болжолдуу бирдей эсебине жараша, электрондук түрдөгү окуу жана окуу-методикалык окуу куралдары менен камсыз кылуунун негизинде калыптанат. Китепканалар жыл сайын пайдалануучулардын арасында анкетирлөөнү (маалымат алуу үчүн суроо-жооп) өткөрөт. Окурмандардын суроо-талаптары, китепкананын тейлөө деңгээли анализденет, анын негизинде иш планына өзгөртүүлөр киргизилет.

ИНТЕРНЕТ глобалдык тармагынын базасында И.Арабаев атындагы КМУнун WEB-сайты каттоого алынган жана иштейт (<http://www.arabaev.kg>). Бул интернет-сайттан колдонуучулардын ар түрдүү тобуна колдонууга мүмкүндүк берилген, сайтка университет, уюштуруучулук түзүлүшү, бөлүмдөрдүн милдеттери жана иш-аракеттери жөнүндөгү жалпы маалыматтар киргизилген. Сайтта университеттин илимий, окуу, окуу-методикалык, тарбия иштери, эл аралык байланыштары жөнүндөгү маалыматтары көрсөтүлгөн. Ошондой эле университеттин WEB-сайты **Билим берүү порталынын** милдетин да аткарат, себеби университеттин WEB-сайтында аралыктан окутуунун тейлөө каталогу менен WEB-сайтка таянат <http://www.avn.kg/>.

Институт Республикадагы билим берүү кызматтарын көрсөтүү рыногунда бекем позицияны ээлөө максатында, жарыяланган миссияга, максаттарга жана милдеттерге карай, өнүгүүнүн узак мөөнөттүү багыттарына ылайык стратегиялык жана тактикалык пландаштыруу процессин жана каражаттарын бөлүштүрүүнү иш жүзүнө ашырат.

Институт 2011-жылдан баштап Кыргызстандын жогорку окуу жайларынын көрсөткүчүн (рейтингин) түзүүгө катышуу үчүн маалыматтарды көрсөтүп келе жатат. Жогорку билим берүүнү баалоо ЖОЖдордун көз карандысыз калыс көрсөткүчүн түзүү аркылуу ишке ашат жана ал коомдук мүнөзгө ээ. Көрсөткүчүн (рейтингин) түзүүдө магистранттар, жумуш берүүчүлөр, өкмөттүк эмес мекемелер катышат. Республиканын алдыңкы ЖОЖнын көрсөткүчүндө филологиялык багыттар боюнча адистерди даярдоо акыркы 5 жылдын 2-3 орунду ээлейт.

ЖОЖдун көрсөткүчү магистранттар жана потенциалдуу жумуш берүүчүлөр үчүн белгилүү мааниге ээ.

Өлкөнүн башка окуу жайларына салыштырмалуу **Институттун артыкчылыгын**, университетти тандоонун себебин ачып көрсөтүүгө багытталган, сурап-билүүнүн (опрос) натыйжасында анализдөөгө болот (жумуш орду же окутуу катарында). Кызматкерлерден, магистранттардан, потенциалдуу керектөөчү адистерден маалымат алуу үчүн сурап-билүүнүн (анкетирование) жыйынтыгы, университеттин конкуренцияга туруктуу артыкчылыгы төмөнкүлөр экендиги көрсөтүлдү:

- Мамлекеттик жождун статусу;
- Багыттардын (адистиктердин) кеңири жыйындысы (спектр);
- Эң мыкты имиджи;
- Дал келген профилдеги, педагогикалык адистерди даярдоо үчүн мектептер менен түздөн-түз максаттуу келишим түзүү менен окутуу мүмкүнчүлүгү;
- Билим берүү кызматтарынын сапаттуу көрсөтүлүшү;
- Жааматтардын жана магистранттар менен өз ара мамилелеринин ортосундагы жагымдуу психологиялык чөйрө;

Институттун төмөкүдөй мыкты жактарын да өзгөчө белгилеп кетүүгө болот:

- Окуу имараттары заманбап талаптарга жооп берет;
- Университеттин Камкордук кылуучу (попечительский) кеңеши түзүлгөн жана иштиктүү иш алып барат;
- Университет 30дан ашуун жакынкы жана алыскы чет өлкөлөрдүн окуу жайлары менен байланышты ишке ашырууда.

Институттун алсыз жактары:

- Бүтүрүүчүлөрдү ишке орноштуруу боюнча жетишерлик мыкты кызмат көрсөтүү жок, окуу жайдын бүтүрүүчүлөрүнүн карьералык жактан өсүшү начар көзөмөлдөнөт;
- Акыркы жылдары университеттин магистранттарынын саны азаюуда, бул университеттеги багыт берүү иштеринин начарлашы менен түшүндүрүлөт;
- Университетте электрондук документти пайдалануунун элементтери гана бар. Окуу жайды башкарууда эффективдүү маалыматтык технологиялар талап кылынат;
- Көпчүлүк учурда тандалма (элективдик) дисциплиналардын көлөмү тууралуу жумуш берүүчү менен макулдашуу жүргүзүлбөйт.

Республикада билим берүү кызматтарын көрсөтүү рыногунда кафедранын негизги конкуренттери төмөнкүлөр:

- Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин кыргыз филологиясы факультети;
- К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин кыргыз филологиясы факультети.
- Ош мамлекеттик университети – көп профилдүү мамлекеттик окуу жай.

3. Институттун алдындагы стратегиялык багыттар, максаттар, милдеттер

2020-жылга чейин келечек планын ишке ашыруудагы кафедранын өнүгүшүнүн негизги стратегиялык багыттары төмөнкүлөр:

- Ички эмгек рыногунун керектөөлөрүнө жооп берген, жогорку квалификациялуу кесипкөй педагогикалык кадрларды даярдап чыгаруу;
- Илимий-педагогикалык изилдөөлөрдүн жогорку деңгээлин камсыз кылуу.

Университеттин миссиясын иш жүзүнө ашыруудагы **негизги максаттар** төмөнкүлөр:

- Билим берүү процессин, ошондой эле башкаруу ишмердүүлүгүнүн процессин жакшыртуу;
- Заманбап эмгек рыногунда конкуренцияга туруктуу, жогорку квалификациялуу педагогдорду (адистерди) даярдап чыгаруу.

Кыргыз Республикасынын билим берүүнү өнүктүрүү Концепциясына ылайык, кафедранын өнүгүшүндөгү **приоритеттер (милдеттер)** төмөнкүлөр:

- Жеткиликтүү принцибине негизделген, билим алуу концепциясын түзүү жана турмушта иш жүзүнө ашыруу;
- Жогорку квалификациялуу адистерди даярдоонун сапатын жогорулатуу;
- Окутууну илимий педагогикалык изилдөөлөр менен айкалыштыруу;
- Окуу процессин окуу-методикалык жана илимий жактан камсыздоонун сапатын жогорулатуу.

Кафедранын ишмердүүлүгүндө ар бир багыт боюнча стратегиялык милдеттер иштелип чыккан, алар төмөнкүлөр:

- Профессордук-окутуучулар курамынын профессионалдык деңгээлин жана педагогикалык чеберчилигин жогорулатуу;
- Магистранттарды даярдап чыгаруунун сапатын жогорулатуу үчүн ЖОЖдун иш-аракетиндеги приоритеттүү илимий багыттарды өстүрүү;
- Көйгөйлүү педагогикалык жана илимий-изилдөө (илимий борборлорду) түзүү;

4. Максаттарга жетүүнүн жолдору жана каражаттары

Алдыга коюлган максаттардын аткарылышы төмөнкүлөрдүн негизинде ишке ашырылат:

- Билим берүү процессинин сапатына байланышкан, ишке бардык кызматкерлерди тартуу;

- Окуу-тарбия процессин дайыма жакшыртуу жана натыйжалуу иш алып баруу үчүн жагымдуу чөйрөнү түзүү менен;
- Педагогикалык кадрларды кайрадан даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу менен;
- Сапаттуу билим алуу үчүн тиешелүү шарттарды түзүү менен;
- Иштин сапатын камсыз кылууга кызматкерлердин мотивациясын жогорулатуу;
- Институтка абдан перспективалуу окумуштуу-педагогдорду жана жогорку квалификациялуу адистерди ишке тартуу менен;
- Кабыл алынган чечимдерди жана пландарды иш жүзүнө ашыруу үчүн сапат жана көзөмөлгө алуу жагында иш-аракеттерди пландаштыруу менен.

Сапаттуу билим берүү стандарттарына ылайык Институт төмөнкүдөй милдеттерди аткарышы керек:

- Бирдей билим берүү мамилелерине катышып жана жогорку билим берүүнүн стандартына дал келишин камсыз кылууну;
- Илимге, билим алууга жана коомдук өнүгүүгө чоң салым кошуу үчүн, изилдөөнүн, билим берүүнүн жана даярдап чыгаруунун академиялык эркиндигинин жетишерлик жогорку деңгээлине жетишүүнү;
- Окуу программаларын бүгүнкү күнгө гана эмес, келечекке (перспективага) топтоо (фокусировать) керек;
- Билим берүүнүн сапатын жакшыртууга карата ар дайым жана үзгүлтүксүз умтулууну көрсөтүүнү.

Бүтүрүүчүлөрдү ишке орноштурууга, кесиптик практикаларды өткөрүүгө жардам берүү максатында билим берүү мекемелери (мектептер, ЖОЖдор) менен тыгыз байланышты камсыз кылуу үчүн, университет 2017-жылы түзгөн **Бүтүрүүчүлөр ассоциациясы** менен тыгыз иштешүү зарылдыгы бар.

Коррупциялык мүнөздөгү иштерди ачып көрсөтүү максатында институтта дайыма студенттер тарабынан анкета толтурулат. Институттун жетекчилиги окутуучулардын студенттер менен алака-катышын үзгүлтүксүз көзөмөлгө алат.

Институттун стратегиялык планы толугу менен университет түзүлгөндөн берки мезгилдин ичинде топтолгон материалдык-техникалык базасына, университетте болгон интеллектуалдык, чыгармачылык, маданий жана материалдык-техникалык потенциалына (мүмкүнчүлүктөрдүн жыйындысына) дал келет, жана өнүгүүнүн жеткилең келечек пландары (перспективалары) жөнүндө сөз кылууга мүмкүндүк берет.